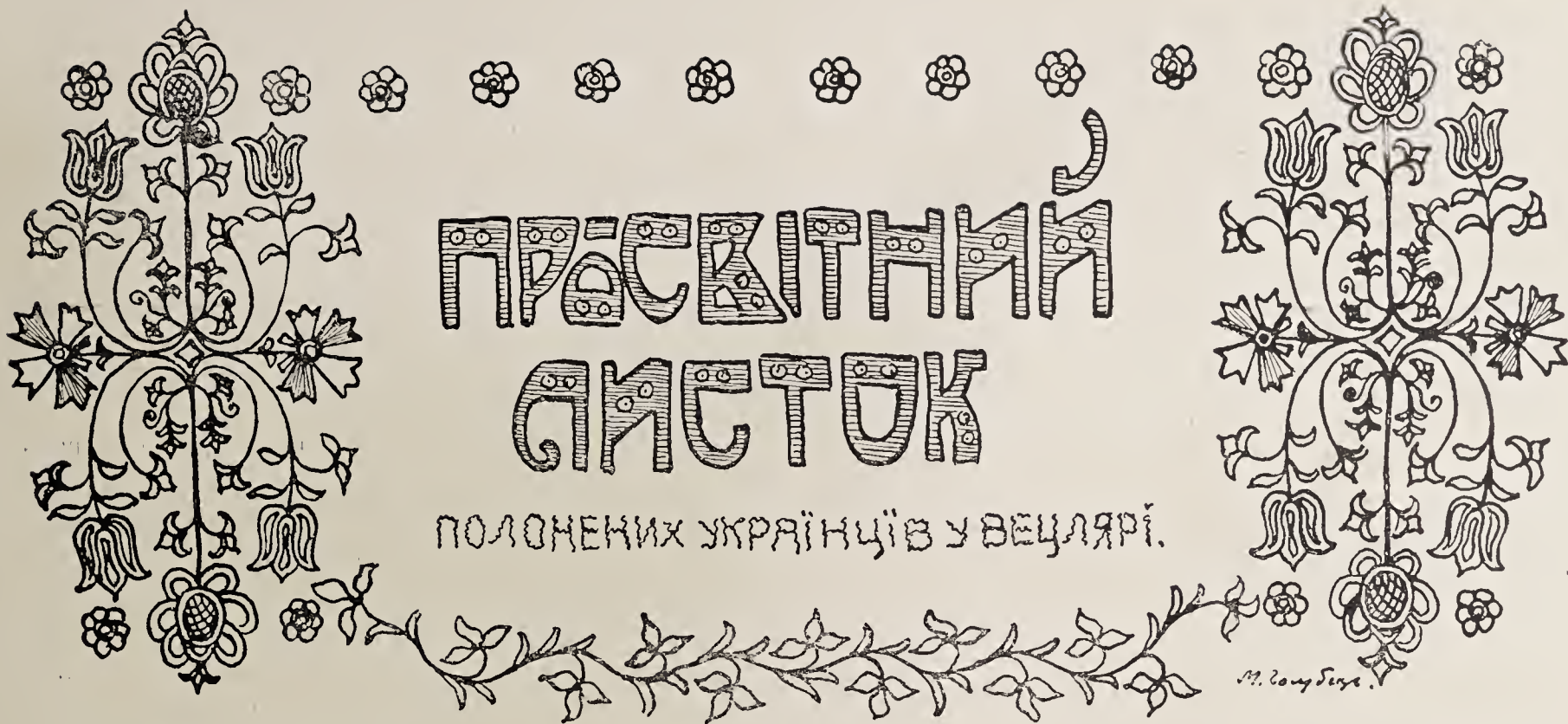

Виходить кожної неділі.

Ціна одного примірника 2 фен.

Дрібні рукописи редакція авторам не звертає.

Ч. 27.

Вецляр, 8. жовтня 1916. р.

Р. II.

Новими стежками до старої мети.

Одною з головних цілей теперішньої війни є для Росії здобути за всяку ціну Галичину, щоб, опанувавши цим „ісконі рускім краєм“, задушити в коріні демократичний рух український, небезпечний для велитенської держави північного деспота.

Ще задовго до вибуху світової війни хоробрі писакі чорносотенних газет загрожували Австрії воєнним походом на Відень за „український піємонт“ у Галичині, брязчали зброєю, гострили, мовляв, свячені.*) Правительство прислухалося до їхнього голосу й собі не марнувало часу. Попливли мільйони рублів до Галичини на шпирення москвофільства: під покровом православ'я велася політична агітація, мобілізувалися сили на випадок воєнного конфлікту (непорозуміння).

Вибухла війна й російські армії залили Галичину. Не встигли ще її завоювати, як почалися страшні, нечувані знущання над українським населенням. Ціла зграя „воронья“, як влучно охрестив єпископ Никон шумовиння російської бюрократії, котре мало прилучити галицьких Українців до московської культури,—кинулося в обійми місцевим москвофілам і почалася страшна оргія нищення всього українського.

*) Ножі.

Всі періодичні видання (коло 50) списнено, друкарні, книгарні, бібліотеки, музеї, економічні товариства замкнено; заборонено понад 3.000 народніх шкіл, десятки гімназій, учительських семінарій, віділових (городських) шкіл, 16 катедр на львівському університеті, заказано вживати прилюдно українську мову. Тисячі інтелігентів вивезено до Росії й на Сибір.

На щастє побідні війська центральних держав прогнали ворога з Галичини й тим припинили роботу „воронья“.

Цілий світ заговорив про вандалізм (дикунство), який виявили Росіяни під час панування в Галичині. Нарobili лементу в Думі, заголосили поступові часописи, й правительство мусіло потягнути до суду декого з „воронья“. Та справа дальше суду не пішла, бо присудів над засудженими, кажуть, не виконано.

Тим часом наспіла друга офензива й вся Буковина та значна частина східної Галичини опинилася знову в руках Росії. Що ж думають на цей раз робити завоювання? Про це маємо дуже суперечні звістки, з яких ясно лише одно, що російське правительство переконалося в нездатності старих способів нищення української культури, думає йти до давньої цілі іншими

шляхами, за які принаймні не доведеться йому червоніти перед західними союзниками. Про теперішні наміри Росіян довідуємося щось з російських же часописів, як шовіністичних, так і поступових. Так, чорносотенний „Колокол“ пише:

„В 1914.—15. р. р. наша управа в Галичині знаходилася цілком під впливом галицьких „москвофілів“ в особі д-ра Дудкевича та його друзів. Ця група була дуже злим дорадником нашої галицької адміністрації. Фанатичні нетолерантні приятелі д-ра Дудкевича провадили надто різку політику, бачучи зрадника в кожному читачеві „Кобзаря“. Коріня серед галицького селянства „москвофіли“ також не мали. Вони не могли бути міцною суспільною групою, на котру можна було б опертися в боротьбі з австрійським впливом.

„Наслідком нашої політики в Галичині було те, що відношення населення до нас змінилися; українська інтелігенція, українське селянство й опозиційне уніятське духовенство, котре повертало на старобатьківську віру не завжди з місіонерсько-пастирською терпелівістю, стало ворожо ставитися до нас. Наші домові засоби в завоєваних краях не придатні. Галицьке уніятство й українофільство мають за собою історичну давнину, а тому боротьбу з ними треба провадити уважно, рахуючи ся зі складними політичними обставинами в Галичині та на Буковині.

Дуже цікаві признання шовіністичної газети, які вперше чуємо з уст „істиноруських“, а саме: галицькі москвофіли зовсім не мали впливу на селянські маси, не дивлячись на те, що щороку одержували мільйони на ширення своєї агітації; українство зросло в силу й має за собою історичну давнину; селянство українське ворожо поставилося до своїх „визволителів“ та що треба провадити боротьбу з українством у Галичині новими способами, бо старі, домашні не допомагають.

Дотепер ми чули, що українство се польсько-австрійсько-німецька „інтрига“, яка не має під собою ніякого ґрунту й держиться лише гуртком фанатичної інтелігенції, що варто тільки переступити російським військам галицький кордон, як уся „підярмпа Русь“ вийде на зустріч „визволителям“. Яке розчарування спіткало московських „об'єднаних“! Яка невдячність!

Мудрі політики після цього поставили б хреста над старими своїми переконаннями й дали б спокій українству, бо ж воно є сила, воно пустило коріння в народі, воно має за собою історичну давнину. Але московські політики мудримі ніколи не були, тому й боротьби з природним явищем не залишають, лише мають провадити цю боротьбу новими способами.

Ліберали російські також забрали голос у цій справі. Їхній впливовий публіцист князь Трубецькой гудить в „Рус. Слові“ стару політику правительства й каже, що коли вона повторить ся в завоєваних країнах, то святе гасло війни: „за рідний край!“ цілком затратить ся й можуть спіткати Росію нові небезпеки. „В інтересі цілої Росії необхідно,—пише Трубецькой,—щоб в особі Галичан ми здобули приятелів, а не ворогів, щоб прилучення до Росії було добром не лише для Росії, але й для Галичини. Коли російська окупація причинить ся до припинення занять в українській школі, коли вона буде загрожувати самому існуванню цієї школи, ми матимемо собі ворога в кожному українському школярові та його батькові. Навіть прихильникам у Галичині впоїмо ми тим думку, що російська влада є для них не прилученням до Росії, а тяжким чужоземним ярмом. Галичанам треба впоїти переконання, що Росія прийшла до Галичини не ломати, а охороняти їх віковий лад. Державну великоруську мову треба завести в галицькій школі яко новий обов'язковий предмет, а не яко мову навчання, якою повинна лишитися українська мова“.

Так розпинається пан Трубецькой в обороні чотирох мільйонів галицьких Українців, і словечком не закидаючи про 30 мільйонів, що живуть у його державі й терплять страшні знущання. Чи ж можемо вірити щирості його слів, коли знаємо, що в Росії десятки мільйонів Українців не мають ні одної школи, ні одної часописи, а тим часом він про це й не згадує? Чи не на те бере Трубецькой в оборону галицьких Українців, щоб лише допомогти правительству асимілювати їх із Москалями, обвороживши підслесливими ліберальними словами? Мимоволі пригадують ся Шевченкові слова: „розумне ваше слово брехнею підб'єте“.

Московські ліберали взагалі ніколи не визначалися щирістю в відношенні до українства. В той час, як чорносотена преса обкидала нас гря-

зюкою, ліберали мовчали, мов води в рот набравши, а як визначні українські письменники ходили зі статтями по українському питанню до редакцій поступових часописів, то їх приймано дуже холодно й тільки через якісь щасливі випадки такі статі по кількомісячних запізненнях з'являлися на сторінках ліберальних газет.

І шовіністи і ліберали безперечно ставлять ся вороже до нашого руху, а теперішні залицяння їхні до галицьких Українців се лише новий спосіб, яким вони хочуть перевести асиміляцію закордонних братів наших із Москалями.

Приклад Галичини, яку ми спізнали під час теперішньої війни не з книжок та часописів, а з дійсного життя, мусить нас, російських Українців, багато дечому навчити. Перше за все ми мусимо застановити ся над великим значінням для нас національної організації. Ми не можемо виправдовувати себе лихими політичними обставинами в минулому, не сміємо покладати ся на якісь щасливі умови в будучині, а мусимо самі здобути кращу долю для нашої нації. Організація й тільки організація, починаючи з самих примітивних форм її—націоналізації родинного життя, виведе нас на шлях щасливих народів!..

Д. Волинjak.

Україна. (А. Толстого.)

Ти знаєш край, де все достатком днше?
Де ллють ся ріки срібної води,
Де вітрик у степу ковила колнше,
По хуторах пишають ся сади?
В садах погнулись дерева рясні,
І висять до землі плоди важкі?
Де очерет над озером куняє,
І небозвід так лагідно блищить,
Співа косар, коса дзвенить і сяє,
Край берега зелений гай шумить,
А там дим клубочить ся над водою
І в гору вєть ся синьою тєсьмою?
Ти знаєш край, де рано у неділю,
Коли роса на соняшник паде,
Не мовкне пташка нї на хвилю;
Ревуть корів отари; дзвін гуде,
І в Божій храм, увінчані квітками,
Ідуть козачки пєстрими юрбам?
Туди, туди вєім серденьком я рву ся,
Де серцю легко, легко так бува,
Де із квіток плете вінок Маруся,
Про давнину слїпий Грицько співа,
На майдані дївчата з парубками
Здїймають пил веселими танками.

1916. р. Переклав К. Перемога.

І ти будеш убивати?*)

(Хата над яром).

До 10. години ранку вся площа залізничої станції (т. зв. Київського вакзалу) у місті П... була запруджена різно-манітною публікою. Були тут і старі й молоді, селяни й міщани. Найбільше ж було сїрих, обвішаних, як старці, торбінками по-статий, що заклопотано якомсь старали ся використати кілька тих хвилин на розмову, може в останнє, зі своїми рідними. Ось жінка з малою дитиною на руках, а більшою побіч себе, стоїть за-смучена й крізь сльози вислухує накази й розпорядження по хазяйству свого чоловіка, нїби й справді вони їй тепер потрібні. Ось дївчина прощає свого коханця, схиливши ся безспло йому на груди. А там мати сина благає, щоб беріг своє здоров'ячко та не забував її стареньку.

Мені не було з ким прощати ся, бо нїхто мене не проводив, і я міг тільки дивити ся як інші прощають ся.

Через кілька хвилин поміж сїрою масою солдатів забігали серйозні на вид і набундючені фельдхевелі, чи як їх називають у нас—„шкурн“ й почали гукати на них, щоби всїдали в поїзд. Підняв ся страшенний зойк жінок, плач дїтний. Сїрі постати нашвидку прощали ся зі своєю ріднею і влазили до вагонів. Туди їх так повно було на-

бито, що й пальцем нїгде було ткнути. З долу нас в останнє прощали, махаючи шапками й хусточками. Жінки в безнадійному відчаї ломали руки й залпвали ся гіркими слїзми, нїби мерців у домовину ховаючи.

З сїрого неба накрапав дрібненький та теплий дощик, додаючи своїх чистих, як душа дитини, крапельок у море людських слїз.

Здавало ся в забутті, нїби нас хотять спасти від того моря, а тим часом червоне море крові людської невідступно стояло перед очима.

Мені було невимовно сумно.

Хотїло ся рвати на собі все, кричати, плакати, щоби заглушити люту злість, яка опанувала мене в середині до тих кровопийців-катів, що міліони здорових, свіжих, повних сил людей топлять в їх власній крові, в сльозах жінок, батьків, братів і сестер і дїтний.

Ще хвилинка й поїзд різко й якомсь жалїбно засвистїв і рушив.

Поволї ховали ся один за другим будинки рідного міста, аж поки й зовсім не зникли за синьо-прозорим обрієм.

*) При обсужденію конкурсних статей, авторів цього оповідання присуджено першу нагороду. Редакція.

Боїть ся політики—а сам політик!

(Картинка з тобового життя).

(Пізно вечером. У чайні з вікна зиркають скарбники чайні на годинник і ждуть 8. год.; голова чайні також закучує рукав і глинає на свій годинник, який все показує 1½ 7. год.—Там знов у кутину записують ще два земляки вечірню „болтушку“ теплим чаєм... А он на самій середині чайні, біля облупаного стовпа стоїть гурток людей і живо балакають та сміють ся).

Терентій: *(землячок із курської губернії хоче тікати від „ур. політики“ до своїх кацапів, як каже, в Ерфурт).*

...Та чого ж ви смійотесь, чудаки? От невірні... за чим мені брехать, що я Українець, коли я Великорос...

Грицько: *(з гурту)* Великорос, а не вміє по великоруськи й балакати!.. *(всі сміють ся).*

Терентій: Балакати.. хе-хе-хе, балакати!.. мало що балакати.. а я політики вашої не хочу, от що—вона мені не нужна...

Сидір: *(з гурту)* А ви думаєте, що між вашими кацапами в Ерфурті політики немає?

Терентій: Е, ні брат, руський народ не такої як еті Вкраїнці... руський народ не потребує

України—він має свого царя і начальство і знає, що его треба слухати. Руський народ хоче тільки равноправності, щоб з наших людей були і начальство і єднорали і в правительстві даже щоб наші були... от чого руський народ потребує; нікакая Україна ему не нужна....

Грицько: Так вам не треба України, то чому ж ви нам мішаєте.. відділіть ся від вас... Бач який!...

Терентій: Хе-хе-хе, мішаєте... мішаєте... канєчно мішаємо... бач Росія зараз велика, правда?..

Всі: Правда, земляче.

Терентій... Так і знайте, коли ви, Українці відділите ся од Росії, а там Поляки собі, Кавказці собі захочуть відділитись... а з Росії що тоді буде?... *(Всі в сміх — земляки здивований дивить ся на їх...)* Ето не смєх... Вже два годи воюють і Росії не можуть розбіть, а коли ета ваша Україна відделіть ся тоді конечно й за два—три місяца можуть германці ілі хто инший зявоювать Расею...

Грицько... Он як, а каже, що боїть ся політики....

Терентій: *(смієть ся)* Канєчно бою ся... я тільки за равностю дам голову срубать....

Салдати весело розмовляли, реготали ся, перекидали ся ріжними дотепами, та видко було по їх обличчях, що робили вони се навмисне й з зусиллєм, щоб заглушити в собі якийсь внутрішній біль.

Один тільки К... ще як ускочив у вагон та як упав у куток, то так і досі лежав, обнявши голову руками. Тіло його тремтіло й здригало ся: він плакав.

Я підійшов до його й почав його розважати.

— Чого ти плачеш товаришу?—питаю я його. Яке тяжке горе хочеш вилити своїми слізьми? Сльозами моря не напоїш, тай горю не поможеш. Коли вже судило ся заглянути смерті в очі, то не треба впадати в одчай. А може доля зглянет ся над нами й ми ще повернемось туди, відкіль вона нас оце нагло вирвала проти нашої волі.

Він поволі підняв голову, глянув на мене, так ніби шукав очима в мене відповіді на свої думки, й вимовив:

— Тяжко, невимовно тяжко на душі! Розпука бере, коли подумаєш, як то дешево віддаєш своє життя. І за що, за кого? За того лютого ката, котрий, щоб продовжити близький кінець свого панування над обезславленим, обездоленим його ко-ронованими попередниками, такими ж катами, мо-

їм рідним народом!? За того, котрий простяг виміти в народній крові пазурі свої, щоб загарбати, взять у домовину свого власного царату, останній куточок, де ще палає огонь любови до рідного краю, й надія на кращу його будучину. Ах! Який тяжкий, непростимий гріх бере на свою душу той, хто свідомо йде виконувати це сатанинське діло!..

Поїзд летів і одноманітно та рівномірно одбивав своє: так! так! так!

Це так ніби говорило: так, так, вас темних, забитих, зацькованих царськими чиновниками та попами будуть гнати на убіи, як овець, будуть пити вашу кров і в полі і дома, аж поки з ваших дужих стоміліонових грудий не вирветь ся грізний крик до своїх катів—людодів:

—Годі торгувати нами, годі пити нашу кров! Ми не раби, ми люди!

І так сумно було мені, так боляче стискало ся серце від думки одної, що скривджений добрий народ мовчки й покійно, як той раб, зносить таку тяжку наругу над собою, що не кричить на весь світ про заподіяну йому найтяжчу кривду.

Три дні й три ночі їхали ми желізницею. Потім багато днів ішли пішки.

Всюди по дорозі ми бачили сумні сліди російського наїзду.

Сидір: Вкраїнці також хочуть рівності...

Терентій: *(не дає докінчити)* Якої рівності... ви тільки й хочете від руського народу отделіть ся!...

Грицько.. А ви цього не хочете?...

Терентій: Та не тільки я—а веде весь руський народ не хоче щоб Україна отделіла ся од його.... канєчно не захоче...

Сидір: Чому ж народ руський не хоче, щоб Україна була самостійна?..

Терентій: Хе-хе-хе.. якої ви чудака... якби Україна отделілась тоді б кожній з Українцев мав по 20, або 30 десятин землі, а руський чоловік мав би тільки 2, або 3 десятини землі.... от чому мусить руський народ противити ся вашій Україні... *(смієть ся)*

Всі *(вибухають сміхом)* Бач який політик?.. ха-ха-ха!..

Терентій: Хе-хе-хе... чого ви чудаки й смієтесь... Хе-хе-хе....

Голос із надвору: На смотр!...

(Всі сміючись розходять ся. Чути голоси: „Прощай земляк! Щастя, Боже, в Ерфурті від політики сховать ся!“)

Нарешті прибули ми в село Б... у східній Галичині й нас зараз же загнали в окопи, що були поперед сього села.

Обзнайомивши ся з місцевістю, на третій день я пішов до найближчих хат купити чогось їсти. Зовні не було ніяких признаков, що в тих хатах живуть люди. Заходжу до тої, що стояла над яром у садочку. В хаті було вбого, але надзвичайно чисто. Скрізь видно дбайливу руку господині. В ній побачив я стару бабу, молодицю й двоє дітей. Моя несподівана поява зпершу трохи збентежила мешканців, але від того, певно, що я привітав ся до них по нашому, вони повеселішали й почали привітно до мене балакати.

Зпочатку бідкались на те, що Москалі та козаки дуже знущають ся над ними граблять все, що де попадуть: сіно, збіжжє, бараболю, а на останку козаки приїхали й забрали останню корову.

А як почули, що я говорю до їх тою самою мовою, що й вони до мене, то це їх розохотило й молодиця почала ширше оповідати про різні, звичайні для „освободітелів братьєв славян“ вчинки. В очах її світив ся жак. Нарешті бачучи моє сердечне співчуттє в їх горі, молодиця сказала що її газда теж на війні, в січовому полку. Я тоді ще нічого не знав про Січовиків і попросив її докладніше розповісти мені про них.

Терентій: Чудакі, ей Богу чудакі! Что с вами говорять?! Ет!...

Михайлівський.

Із таборового життя.

1) Віче. В суботу 30/IX відбуло ся загально-таборове віче з двома точками: а) таборові справи й б) світові події. Із дискусій виявилось, що винна в тому, що хліб не роздають вчасно, не командатура й не хто инший, а сам червоний хрест, що все обіцяє прислати свого представника, а обіцянок своїх не одержує.

Дуже жваві дискусії викликало внесення одного з товаришів про вибір роздавочного комітету для подарунків, а також для зносин із червоним хрестом; також порушили й справу таборової заповогової каси. Це було тим більше приємним явищем, що тепер справа заповогової каси виходить від самого загалу, що в цьому вони самі побачили потребу. Після довгих дискусій вибрали комісію із 6-ти чоловік, яка має на слідуєче віче предложити регулямін роздавочної комісії й проєкт організації таборової заповогової каси.

Довідали ся товариші й про найважніші події на фронті. На ширший огляд світових подій не стало часу.

2) Чайня. Загальні збори кооперативної чайні, що мали відбутись в неділю 1. жовтня, через те, що члени не зійшли ся в потрібній кількості

Заручившись обіцянкою, що я не вкню її щирости на зло, вона мені розказала все, що знала про Січовиків та й ще дечого чимало.

Під час нашої розмови підійшов до мене й хлопчик Івась, якому на вигляд було років 3—4, і розглядаючи мою рушницю, запитав мене:

— А ти будеш убивати Січовиків?

Це мене відразу так уразило, що я розплакав ся, як дитина.

Я сказав йому, що я Січовиків убивати не буду і як би можна було то й сам би Січовиком зробив ся, щоб тільки бороти ся з нашим одвічним ворогом.

Довго там бути я не міг, бо пішов самовільно й пообіцявши прийти ще, вийшов із тяжкими думками. Мені все перед очима стояв загадковий для мене сьогочасний Січовик.

Тільки що я відійшов від хати, як раптом і несподівано наткнув ся на ротного командіра, підпоручника К. Він так і накинув ся на мене, як мокрим рядом: „Ти где хаділ середі ночі? Не у мазепінцев лі галіційських би? Не затеваєш лі снімі какою нїбудь раду? Смотри мене, сукін снє, а то я тебе накажу Україну, анархіст ти етакої!“

А знав він мене ще з запасного баталіону в П... де зловив був мене одного разу за читаннем газети „Рада“.

переносить ся на сьогодні на 3. год. по обіді. Збори вважатимуть ся правними при всякій кількості присутніх.

„Т-во Воля.“ В понеділок 2. жовтня відбули ся збори членів Т.-ва „Воля“ (Соціальної Секції), на яких порішено деякі внутрішні справи Т.-ва. Між иншим ухвалено 4. товаришів послати в науку до таборової друкарні вчити ся друкарського діла, а також кількох товаришів послати до переплетні.

На зборах 3. жовтня прочитано два реферати на слідуєчі теми 1) „Чому У.С.Д. ставить у своїй програмі аграрне питання?“ і „Що лучить пролетарія з сільським робітником?“

Обидва реферати пройшли жваво, референти зуміли зацікавити присутніх.

Курс малюнків після перерви знову розпочав ся з 1. жовтня. Відбуваєть ся щодня від 9.— $\frac{1}{2}$ 12. год. перед обідом і від 2.— $\frac{1}{2}$ 6. год. по обіді. Малюють олівцями й фарбами. Курс дуже цікавий. Спішіть записувати ся!

Загальні Збори Пресової секції відбули ся дня, 4. жовтня с. р. з таким порядком дня: 1) Звіт Редакційного комітету, 2) Звіт Надзорчої Комісії, 3) Реферат про газету й проекти комітету, 4) Вибір нового Редакційного комітету, 5) Впис нових членів і 6) Вільні внесення. Докладне звідомлення подамо в слідуєчій числі.

Я взяв ліниво під козирьок, повернув ся, мовчки й майже не дослухавши його лайки, ображений у своїх найкращих почуваннях із зіпсованим вражінням, яке зробила на мене розмова з молодницею, пішов до окопів.

Ідучи, я знову почав думати про Січовиків і хоч ніяк не міг собі уявити, які вони ті Січовики на вигляд, мені вони здавали ся надзвичайно милими, привабливими. Вони воскресили славу минувшину Запорозької Січ, вони показали нам як треба боротись за великі ідеї, бо вони ж славні сини великого народу, для святого діла визволення України кинули радо тихий рідний закуток, лишили всіх найдорожчих серцю, забули про свої мрії й особисті бажання, а свідомо пішли проти тирана півночі, проти відвічного ворога й гнобителя нашого роду, щоб знищити його, порвати кайдани, окропити своєю кровю волю України.

І передімною виринали з давньої минувшини тіни славних їх предків, борців за святую волю-правду.

А тисячі могил, де поховали найкращих синів українського народу, безліч хрестів, які вкрили нещасний наш край, стояли мені перед очима і краляли серце.

Тисячі пекельних дум промайнули мені в голові. Я почував, що зараз можу сісти на землю,

В І Й Н А.

(від 27. вересня до 3. жовтня 1916.)

Французько-англійський фронт.

Над річкою Сомою далі ведуть ся бої; там грохотять по обох боках щодня 4000 гармат і се три четвертини дня і ночі. Про села за які борять ся обі сторони не можна говорити. З сіл залиши ся тільки звалища й руїни, серед яких сторчать пні безлистяних дерев. Щодня пересічно падає там 4600 люда, з того 900 убитих. З 50,000 км. здобули союзники тільки 0,03% на що втратили $\frac{1}{2}$ міліона війська.

Російсько-волинський фронт.

27. і 28. вересня робили Росіяни наступ на Свинюхи в напрямі Володимира-Волинського. Але він не вдав ся. Втратили 3000 людей, 41 офіцерів до неволі; 17 скорострілів, 2 гармати забрали Німці. На 3. жовтня приготувляли великий наступ знов. Потяг за потягом їхали нові сили з Ровна і Києва на фронт. 3. жовтня робили 17 наступів приступом по сильнім огні артилерії. Брали участь в тій битві два гвардійські і 4. сибірський полки. Не щадив Брусілов ні людей ні муніції. То мав бути найбільший наступ з російського фронту від початку війни. Але й він не вдав ся.

схопити голову в руки й ридати.

Два місяці ми стояли в тому селі й я мало не щодня потай бігав до хати над яром. Я носив туди все, що мав у себе: хліб, цукор, гроші.

А мені там розказували про безчислені муки й зла, які їм заподіювано ворогами правди-сонця, про славних безстрашних лицарів, що пішли в смертельний бій на поклик власної совісті.

Одного чудового весняного ранку, ледви я задрімав в окопі, як прокинувся від страшного гуку. Зпершу мені здало ся що це кошмар, але то була страшна дійсність. Кругом несамоовито ревіли гармати. Зі скаженим тріском що хвилини по 5 в одному місці розривали ся знаряди. Окопи зрівняло з землею. Клекотів град скорострілів. Дріжала земля. Величезні стовпи куряви від розриву знарядів підіймали ся з землі й змішували ся з клубками шрапнельного диму. Тяжкі стогони ранених краляли серце. Сонце своїм гарячим промінням гріло свіжі трупи.

В недалекому віддаленні від боєвої лінії, ми примушені були віддати ся до рук „ворогів“. Вели нас тим самим селом. Я обернув ся в той бік, де була хатина над яром, але від неї зістало ся одно попелище...

С. Зубченко.

Російсько-галицький фронт.

30. вересня робили Росіяни наступ на залізницю Броди-Красне і до Золочева. Втратили знов 1500 людей, а наступ не вдав ся. Посунули ся о кілька сот метрів коло Бережан.

Семиргородсько-румунський фронт.

Румуни ввійшли до Семиргороду з великими арміями. Перша армія увійшла під Германштадт із півдня, друга і східня вступила від сходу. Але під Германштадом 1. жовтня вдарили на них австро-угорські війська в середині, а німецькі обома крилами. Тимчасом баварські зайшли їх ззаду і зайняли перехід Червоної вежі. Наслідком цього ціла перша армія пропала. До неволі взято 3000, решта утікла стежками у високі гори. Але амуніцію забрали вороги. 13. гармат, 2 літаки, 10 льокомотивів, 300 возів залізничних, 200 возів амуніції, 270 возів провіанту і багато знарядів. Катастрофа цієї армії спроводила німецькі війська на румунську землю на південь від переходу Червоної Вежі. Ціла Волощина є zagrożена, а Букарешт горить запалений бомбами.

Румунсько-російський фронт у Добруджі.

Підмога російських військ здержала похід болгарсько-німецької армії під проводом Макензена. Вона стоїть 20 верст перед залізницею Черна вода-Констанца, ся залізниця йде через Дунай. Та міст на Дунаю розбили німецькі літаки, через се перервана комунікація для війська.

Із українського життя.**УКРАЇНСЬКІ СІЧОВІ СТІЛЬЦІ Й ТУРКИ.**

В останніх боях коло Бережан Турки, в наслідок завязаного бою з переважаючими російськими силами, втратили дуже важне становище. На допомогу Туркам прийшли Стрільці й відзискали втрачене становище та відперли Москалів кілька кілометрів назад, при чім взяли до неволі понад 300 люда з офіцерами. За це дістали Стрільці з усіх сторін признання й письменну похвалу від дивізії, в якій піднесено хоробрість і завзятість українського стрілецтва. Багато офіцерів та Стрільців предложено до військового відзначення австрійської та німецької команди. Командант турецької дивізії теж зажадав спис усіх офіцерів і Стрільців, які брали участь в протинаступі, в цілі відзначення.

УКРАЇНСЬКИЙ РУХ У РОСІЇ.

„Українская Жізнь“ доносить, що член Думи від Полтавщини Українець Коваленко (правий) на Зборах земства в Полтаві проголосив заяву, в котрій він зазначає потребу розвитку української штуки й культури, а також жадає признання прав для української мови. На його думку треба заве-

сти в середніх школах і учительських семінаріях, а також заснувати катедри на університетах у Києві, Харкові та Одесі в українській мові. Ці домагання він має предложити в Думі.

НЕ ДОЗВОЛЕНО УКРАЇНСЬКОЇ ГІМНАЗІЇ.

„Газета Польська“, що виходить у Москві, подає в ч. 235. вістку, що відомий український діяч землевласник Шемет робив заходи о дозвіл на відкриття в Лубнях гімназії з українською викладовою мовою. Київська наукова округа не дала на це дозволу й Шемет подає прохання до міністерства просвіти.

ЗАБОРОНА УКРАЇНСЬКОЇ КНИЖКИ.

Газета „Реч“ з 9. серпня повідомляє, що накладено арешт на українську книжку: „Чому наша земля зветь ся Україною?“

Вісти з Росії й зі світа.**ПЕРЕД ОДКРИТТЄМ ДУМИ.**

Як доносять часописи, в Росії панує горячка перед одкриттєм Думи. Ліві партії мають значну перевагу над правительством тому, що в Державній Раді сварилася поступова більшість, а до неї прилучив ся й центр. Тому правительство опинило ся в непевному становищі й думає відсунути відкриттє Думи.

РЕЗОЛЮЦІЯ НІМЕЦЬКИХ СОЦ.-ДЕМОКРАТІВ.

На другому засіданні німецької соц.-демократії ухвалена 251. голосами проти 5. така резолюція:

„Німеччина воює для самооборони й тим виправдуєть ся постанова соц.-демократів одбити всі удари ворогів проти Німеччини й її союзників.“

Далі нарада признала, що для боротьби з капіталізмом треба відновити міжнародний соціалістичний союз. Завдання уряду німецької соц.-демократії поновити розірвані звязки.

Нарада жадає, щоби правительство безупинно працювало для закінчення війни.

ЗМІНА В РОСІЙСЬКІМ КАБІНЕТІ.

Міністром внутрішніх справ іменовано Протопопова, звісного з переговорів із Німцями в Швеції. На міністра президента ставить ся Шуваєва. Се рівняєть ся введеню мілітарної диктатури (самовластя) в Росії.

Переписка редакції.

Тов. Касянчук. Ваше оповідання: „На сцені і поза сценою“ годить ся до друку. Піде до друку в найблизшому числі.

Тов. Селянин. Оповідання: „Таборові інтелігенти“ до друку годить ся. Пишіть. Маєте хист.

Роб. ком. фаб. Шарфе Франкфурт-на-Майні. Листа Вашого одержали. Будемо старати ся ваше прохання задовольнити.

Тов. Донецький. Оповідання: „За Богом молитва, а за царем служба не пропадає“ до друку не надаєть ся. Оповіданням: „Наїв ся“ скористаємо ся.

МІСЯЧНЕ ЗВІДОМЛЕННЯ кооперативної чайні за м. вересень 1916. року.

П Р И Б У Т К И.

Р А Х У Н О К К А С И.

В И Д А Т К И.

	мар.	ф.		мар.	ф.
Решта на 1-е вересня .	543	17	На закупку краму й майна	2414	01
Паєвого	84	50	Винагорода членам управи, служа-	197	64
Краму	7840	09	щим, канцелярські й інші страти	3702	65
За ящики від товару	3	15	Боргу	7	80
Жертвених на волинські школи.	30		Звернено паїв.	160	40
			Видано дивіденди	57	40
			Видано Соціалній Секції	1931	31
			Решта на 1-е жовтня	8471	21
Біляне	8471	21	Біляне	8471	21

П Р И Б У Т К И.

Р А Х У Н О К К Р А М У.

В И Д А Т К И.

	мар.	ф.		мар.	ф.
Решта на 1-е вересня .	2920	90	Продано за вересень	7966	95
Краму	6615	09			
Загального зиску за вересень	998	41	Решта на 1-е жовтня.	2567	45
Біляне	10534	40	Біляне	10534	40

П Р И Б У Т К И.

Р А Х У Н О К З И С К І В І С Т Р А Т

В И Д А Т К И.

	мар.	ф.		мар.	ф.
Загального зиску за крам.	998	41	Торгові страти	25	90
Від продажі банок і ящиків	3	15	Канцелярські прилади	11	81
Випадковий зиск на крамі	10	50	Куплено майна	34	95
			Винагорода служащ. і робітникам	136	25
Біляне	1012	06	Витрачено за вересень какао	123	85
			Зіпсовано краму	3	01
			Виплачено за статут	35	—
			На газету	1	38
			Чистого зиску за вересень	639	91
			Біляне	1012	06

А К Т И В.

БІЛЯНС на 1-е жовтня 1916. року.

П А С И В.

	мар.	ф.		мар.	ф.
У касі готівкою	1931	31	Капітали:		
Краму	2567	45	Паєвий	434	40
			Нерухомий	30	—
			Запасний	767	74
			Фондовий	158	27
			Борг	1453	10
			Невиданої дивіденди	545	26
Біляне	4498	76	Прибуток з минулих місяців	470	08
			Чистий зиск за вересень	639	91
			Біляне	4498	76

Ч Л Е Н И

	Членів	Сума паїв.
		мар. ф.
На 1-е вересня було членів	976	357 70
За вересень уписалося	165	84 50
„ „ виписалося	20	7 80
На 1-ше жовтня числиться членів	1121	434 40

У П Р А В А.

З друкарні „Союза Визволення України“ в таборі Вецляр.